

خوشویستی هاوشه‌ری...!

سه‌روهه رکه‌ریم

یه کیک له ئاکامه‌کان و پراکتیک بیوونی خوشویستی گەیشتنه بە ژیانی هاوشه‌ری، ئەم دوو مروققە(ئىر-مى)، كە يەكدىيان خوشو يىست سەرئەنjam زۆرىنه يان دەچنە قۇناغى هاوشه‌ریيەوە، لەگەل ئەمەزى زۆر جار ئەمەزى هاوشه‌ر گېرىيە بە ئازارو ناخوشى و لېك جىا بیوونەوە كوتايى دىيت.

پرۆسەئى هاوشه‌رلىقى اۇن و مىردايەتى رەوتىكى مىزۈويى ھەمەيەوە ھەندىكى روانگەئى كۈن، مەسەلەئى هاوشه‌ر گېرىيان بەھوھە لەقەلەم داوه بۇ نەفەوتانى نەسىلى مروقایەتى و ھەندىكى ترىش، هاوشه‌رلىقى بۇ چىڭىز سىكىسى و خىستنەوەئى منال و بەخىو كردىيان، لەۋەش واھەتىر بىباو كراوەتە بىھرى سەرەكى بۇ ھىننانى هاوشه‌ر، وە پىاۋىش بەسەر گەورەئى ژنان دانراوەو ئەوانىش دەبىت ملکەچى فەرمانەكانى بىباو بن. ئەمەش بە رەونى لە ئايىنەكان دا پۆلەن كراوە و ھەممۇ دەسەلەتىكىيان بە پىباو داوه، لە تەوراتدا دەلىت^(۱) (ابه ئىش و ئازارەوە مندالىت دەبىت و بەردەۋامىش مشتاقى پىاۋە كەت دەبىت و ئەمەش بە سەرتدا زالە)...

ئەم تىپواپانىنە ئايىنە بەردەۋام كارىگەری ھەبۈوه لەسەر پىاوان بۇ ئەمەزى لە پرۆسەئى هاوشه‌ر گېرىيدا حىببەجى بىھەن و ژىنىش لە مالەكەى دا وەك ھەر كالايىھەكى تىر سەير بىات. بۆيە سەرتاي پرۆسەئى هاوشه‌رلىقى دەسەلەتى ئايىن دا، بە پى رېنمايىھەكانى ئايىن حىببەجى كراوە، وەك سوتىكى ئايىن ژىنيان ھىنناوە، بەلام دەكرىت بلىت لەو سەرددەمدا بە شىۋوھە كى گىشتى ھەلبىزاردەنى هاوشه‌ر لەسەر بىنەمەئى خوشویستى نەبۈوه، بەلكو دەسەلەتىكى رەھاپىا سالارى بیوونى ھەبۈوه و ئەمەش بۇ دامر كاندەنەوە ئارەزروھ سىكىسيەكانى پەنائى بۇ ھىننانى هاوشه‌ر بىردوھ، بەشىك لە پىاۋە كانى ئايىن ئەمەزى يان رەت كردوھەتەوە كە مروققەكان بە ئازادى لە دايىك دەبن و دىزى ھەر جۆرە قىسە كردىك بۇ لە بارەي بە ئازادى لە دايىك بۇون، فلمەر يەكىن بۇ لەۋانەزى زۆر بە تۇندى پەيوهىست بۇوه بە حۆكمى ئايىن و ياساكانى پىباو سالارىيەوە و دەلىت^(۲) - خوا ئادەم - ئى كردوتە گەورەئى بیوونەوەرە كانى سەر زەھۆر و دەسەلەتى بەسەر حەواوە ھەممۇ مندالەكانى خۆي پىداوە.

2- مروققە لە ژىر سايىھى دەسەلەتىكى باوک سالاريانە لە دايىك دەبىت، كەواتە ئازاد نى يە، ئەمەزى دەلىت مروققەكان بە ئازادى لە دايىك بۇوه يَا ئەمەزى ناوا نراوە ئازادى سەرۋەتلى خورا فەيەكى رۇمانسىيانەيە، دەسەلەتى باوکىش ناوا دەنىت دەسەلەتى پاشايەتى يادەسەلەتى باوک سالارى يَا مافى باوکايەتى، ئەمەش دەسەلەتىكە فلمەر دەلىت[سنوردار نى يە و ناكىرى سنورىشى بۇ دابنرىت] ئەم دەسەلەتە دەسەلەتى مىزدىشە بەسەر خىزانە كەيەوە]. بۆيە ھەرچى قۇناغى يەكەمى پرۆسەئى هاوشه‌رلىقى لە ژىانى كۆمەنگايى مروقایەتى دا دوور بۇوه لە ھەستى خوشەوستى و بىگرە، ژنان كالايىھەكى بەرھەم ھىن و چىز بەخىش بۇون، بەلام بە دواى گۇرۇنكارىيە گەورەكانى كۆمەنگايى مروقایەتى و پەرسەندىنى زىاتىرى ھۆشىيار بیوونەوە، پرۆسەئى هاوشه‌رلىقى لە رېكەئى خوشەویستى يەوە سەر ھەلدەدات. چونتە خوشەویستى ھەر لە بىنەرەنمە دوو لاينەيە و ھىچ كات ئەمەزى كەندييە ئەگەر لاسەنگ بىت، واتە تاڭ لايەنە بىت پىنى ناوترى خوشەویستى و پرۆسەئى هاوشه‌رلىقىنەش بە

پیکه‌وه ژیان و هاوبهش بعونى خوشەویستى دوو لايىنه دەبىت و ئەو دوو مۇرۇقە هىچيان بالا دەست نىن بەسەر ئەوهى تريان دا.

رەوتى پروسەى هاوسمەرى دوور لە خوشەویستى دوو لايىنه هەتا سەردەمى رېنسانس بە توندترىن شىيۆ دەيىزە كىشا، بەلام لە سەدى (17) بە دواوه ھەندىك گۈرانكارى بەسەر بىنەماي پروسەى هاوسمەر گىرى دا هات. بەلام بەر لەو هاوسمەر گىرى لەسەر بىنەماي بەرژەوەندى منال خستنەوە و چىزى سىكىسى بعوو و پاراستنى خاوهن دارىتى بعوو. انتونى گىدنز دەلىت⁽³⁾ الله سەدەكانى ناوهراست و تا چاخە كانى لەو دوا تا سەردەمى سەدەمى حەقدەيم، ھۆكاري بىنەرتى بۇ خىزان پىكەوهنان بىرىت بعو لە پاراستنى مافى خاوهن دارىتى و هيشتىنەوهى سامانى ئابورى لە ژىر چاودىرى بەنەمەلەدا. ئەمە جە لەوەي مندال و بەرھېنەن و بەكار هىننانيان وەك ھىزى كار لەو هاوکارە ھاندەرانە بعون كە دەبۇونە ھۆي خىزان پىكەوهنان. بۇ يە پىكەوهنان خىزان دوور بعوو لە خوشەویستى و مامەلەيە كى باوک سالاريانەي لەگەلدا كراوه و پەيرەو كراوه، بەلام لە سەردەمى رېنسانس دا جۆرىك تىپرەوانىن سەرى هەلدا بۇ مەسەلەي هاوسمەرى لە رېتكە خوشەویستى يەوو و بە دواي ئەويشدا شۇرۇشى فەرەنسى و رۇشتەمرى دىدگای نوپىيان بۇ ژيانى ھەستەوەرى و هاوسمەرى هىننایە ئاراوه. چونكە ئەو گۈرانكاريانە ھەموويان كارىگەرلى قوپىان ھەبوو لەسەر بىرى ئايىنى و دەسەلاتى ئايىنى و پۈانىنى ئائىن بۇ مەسەلەي هاوسمەرى. ئەو كارىگەرەش رەتگەدانەوە زۇرى ھەيەو بۇ مەسەلەي هاوسمەرى و دەست پىكىرنى قۇناغىكى نوئى بۇ پروسەى هاوسمەرى و لە چوار چىوهى خوشەویستى داو جىا لە بەرژەوەندى تايىتى. گەرچى ناتوانىن بلىين بە تەواوى دواي ئەو گۈرانكاريانە مەيلى دەسەلات خوازى پىاول مەيلى سىكىس كوتايى هات و هاوسمەر گىرى لە سەر بىنەماي خوشەویستى بعوو رېڭا چارە بى بەرامبەر. بەلكو ئەو مەيلە دەسەلات خوازو سىكىس خوازە دواي گۈرانكارىيە كانىش رۇلى خۇپان ھەبوو بۇ دىيارى كردىنى ژيانى هاوسمەرى و، بەشىك لە پىاوان لە ژىر ناوى خوشەویستى دا بهو كارانە ھەلدىستان، واتە زۇر ترىن كات هەتا سەردەمى سەرەلەدانى خوشەویستى پۇمانتىكىو تەنانەت لە سەردەمى ئەويش دا لە سەرەتاوه هاوسمەر گىرى رەھەندىكى سىكىسيانە ھەبۈوه، لەگەل ئەوهى دامەززىنەرانى ئەو رېبازە لە دىۋىتى تەرەوھ سەرى خوشەویستى و هاوسمەر گريان دەكىد و بىگە خوشەویستيان لە دەرەوهى هاوسمەر گىرى دەبىنى. جلال ستارى لە بارەي روانگە ئەو رېبازە دەلىت⁽⁴⁾ ارەچەشكىنائى ئەم رېبازە لەو بىرايەدا بعون خوشەویستى مەرۇش بۇ مەرۇش دەبىت لە دەرەوهى چوار چىوهى ژيانى هاوسمەردا رېمەد بىت و رەنگە باشتىش وا بىت لە دەرەوهى كۆمەلگا و بەدمەر لە ھەر پىوهرىكىو رېوهەرسەمىكى كۆمەلەيەتىش بىت). لەو قۇناغە بەدواوه جىاوازى دەكەويتە نىوان پروسەى هاوسمەرى و روانىن بۇ خوشەویستى لە ئاراستە باوي ئايىنى و پىاول سالارى دەرەلەچىت و دەيەويت ھەممۇ سانسۇرە كانى سەر هاوسمەر گىرى و خوشەویستى لابىت و تەنانەت سنورى كۆمەلگا خىزانىش بېھزىبىت و بەيەندىكى دوو لايىنهى سەرىبەخۇ وەربىرى، چونكە پەيوهندى هاوسمەرى خوشەویستى پروسەيەكى سۆزدارى دوو لايىنهيدە نابىت ھىچ ھىزو ياساو دەسەلاتىك دەست بخاتە ناو ئەو پروسەيەو. ھەلبەتە ئەو گۈرانكارىيە پەيوهندى بە پىشكەوتى زياترى بىرى مەرقاپايدەتى يەوھ ھەبوو، چونكە زۆرىنەي تاكە كانى كۆمەلگاى مەرقاپايدەتى خوشەویستيان، بە تەنها بە سىكىس دەزانى، يان بەمانايەكى تىر لە خوشەویستى

هەر تىنەگە يىشتبون و ھاوسەريشيان لەبەر خاتىرى چىزى سىكىسىي و سونەتى ئايىنى و كۆمەلايىدەھىنداو، دوا ترىيش بەرژەوەندى ملکدارىتى، كە ئەوانە هيچيان پەيوەندىيان بەخۆشەويىستى يەوه نەبۇو، بىرە ئەو دووانە اژن و مىردا، زۆرىنەي ژيانيان بە ساردى و سپى و بەبى خۆشەويىستى دەگۈزەراند، بەبى ئەوهى بتوانن لەيەكدى جىابىنەوه، چونكە ئەوه ياساي ھاوسەرى تەقلىيدى كۆمەلگا بە سەرى دا سەپاندبوون.

سەرچاوه كان :

- 1- تەورات - سەفەرى خەلقىدىن
- 2- جۇن لوك و ئافرەت - ن - ئىمام عبد الفتاح ئىمام - و - ئەزىن عبدالخالق لا 68 - .69.
- 3- لە پەيوەندىيەوه بۇ خۆشەويىستى - ن - رېبوار سىوهىلى لا 48.
- 4- لە پەيوەندىيەوه بۇ خۆشەويىستى - ن - رېبوار سىوهىلى لا 49

Sarwar_kareem@yahoo.com
sarwarkareem@gmail.com